

Хәерле көн

1

2

3

“Артык сүзне тап!”

- а) укы, укыйм, эшлә, йөгер
- ә) сөйли, кызыклы, шатлыклы, көчле
- б) авыл, болын, күренми, елга
- в) шатлана, барма, күрмә, эшләмә
- г) баралар, бар, барсын, барсыннар

а) укыйм

ә) сөйли

б) күренми

в) шатлана

г) баралар

Тема: Хәзерге заман хикәя фигурь

МАКСАТ:

- тоташ сөйләмнән хәзерге заман хикәя
фигыльне таба белү;
- башка төр фигыльләрдән аера белү;
- аның төп грамматик билгеләрен ачыклау.

Нәрсәне белдерә?

Нинди сорауга җавап бирә?

Нәрсәләр белән төрләнә?

Жөмләдә нәрсә булып килә?

**Хэзерге заман хикэя фигыль сөйләүче сөйләп торган
вакыттагы эш-хәлне, хәрәкәтне белдерә.**

Нишли? сорагына җавап бирә?

Барлыкта һәм юклыкта була, зат-сан белән төрләнә.

Җөмләдә хәбәр булып килә.

Төркемнәрдә эш.

1нче төркемгә.

Нигезе тартыкка һәм - у – авазына тәмамланган фигыльләргә хәзерге заман хикәя фигыль кушымчаларын ялгап языгыз.

Нәтижә чыгарыгыз.

утырт -

ярат –

үс -

ку-

шу-

ис -

2 нче төркемгә.

Нигезе сузык авазга тәмамланган фигыльләрне
хәзерге заманга куеп языгыз.

Нәтижә чыгарыгыз.

сакла –

ташы -

сөйлә –

балкы –

ба шла -

3 нче төркемгә.

Нигезе -й һәм –и авазларына беткән
фигыльләргә хәзерге заман хикәя фигыль
кушымчаларын ялгап языгыз.

Нәтижә чыгарыгыз.

туй -
ки(й)–
жый -

ти(й)–
куй

Көтелгән нәтижә:

1. Нигезе тартыкка һәм -у авазына тәмамланган
фигыльләргә хәзерге заманда **-а, -ә** кушымчасы ялгана.

утырт - а,	ку - а
ярат – а,	шу - а
үс - ә,	ис - ә

2. Сузыкка беткән нигезләргә **-ый, -и** кушымчалары
ялгана, соңгы сузык төшөп кала.

Соңгы авазы **ы** булса, аңа **-й** ялгана.

сакла **-ый** ташы **-й**

сөйлә **-и** балкы **-й**

башла - **ый**

3. Нигезе -й һәм -и авазларына беткән
фигыльләргә дә -а, -ә кушымчасы ялгана.
Йа авазлары язуда -я хәрефе белән күрсәтелә.

Ту(й)-а - туя ти(й)-ә - тия

Ки(й)-ә - кия

Жы(й)-а - жыя

Ку(й)-а - куя

“Кем күбрәк әйтер?”

Нокталар урынына хәзерге заман хикәя фигуралар өстәп
әйтегез.

1. Кош.....
2. Малайлар.....
3. Бала.....
4. Үсемлек.....
5. Кызлар.....
6. Агачлар.....

Ял итеп алыйк

1 нче бирем.

Бирелгән жөмлэләрдә хәзерге заман хикәя фигылен
табып, юнәлешен билгеләгез.

1. *Кайчысыз киселә, җепсез тегелә.* (Табышмак)
2. *Яңа заман яңа байлыктар тудыра.* (Г. Бәширов)

2 нче бирем.

Шигырьне укыгыз һәм фиғыльләрне хәзерге заман
хикәя фиғыль формасына куеп языгыз .

Күзләремне ачты минем,

Иркәләде үз телем.

Үз телем яктыртты юлны,

Үз телем бирде белем. (М.Аитова)

3 нче бирем.

Шигырьне укыгыз һәм фигыльләрне хәзерге заман
хикәя фигыль формасына куеп языгыз.

Иң изге хисләремне мин,

Туган телдә аңлаттым.

Шуңа күрә туган телне

Хөрмәтләдем, яраттым.

(Э.Мөэминова)

4 нче бирем.

Бирелгән фигыльлэргә мәгънәдәш фигыльләр
табып языгыз.

йөгерә -
мактана –
ватыла -

5 нче бирем.

Бирелгән фигыльлэргә мәгънәдәш
фигыльләр табып языгыз.

елмая –

бөгелә –

саний -

Дәреслектә эш. 219 нчы күнегү

Затлар	Берлек сан	Күплек сан
I зат	Көтәм, күзәтәм, тырышам.	
II зат	Төшәсең-төшәсең дә, китәсең, буласың.	
III зат	Кала, керә, килә, йомыла.	

ДЭРЭС БАШЫНДА КУЕЛГАН МАКСАТ:

- тоташ сөйләмнән хәзерге заман хикәя
фигыльне таба белү;
- башка төр фигыльләрдән аера белү;
- аның төп грамматик билгеләрен ачыклау.


```
graph TD; A([Хәзерге заман хикәя фигыль]) --> B([ ]); A --> C([ ]); A --> D([ ]); A --> E([ ])
```

Хәзерге
заман хикәя
фигыль

- Алтын – көмеш яуган жирдән туган – үскән ил артык.
- Ватан белән ата – ананы чит жирдән таба алмассың.
- Туган илең – туган анаң, чит ил –үги ана.

Өйгә эш.

1. Дәреслектәге 221 нче күнегү (103 нче бит).
2. Әдәбият дәреслегеннән хәзерге заман хикәя фигуралары кергән 5 жөмлө язып алырга.
3. Бирелгән бер мәкальнең мәгънәсен хәзерге заман хикәя фигуралар кулланып аңлатырга.

ҮЗБӘЯ

6 нчы сыйныф. Исемем _____

	балл
Мин бу дәрестә актив катнаштым	
Биремнәрне үтәгәндә үземнән өлеш керттем	
Хәзерге заман хикәя фигураларның грамматик билгеләрен ачыклай беләм (зат-сан, барлыкта һәм юклыкта, юнәлеш)	
Сөйләмем дөрес һәм тулы булды	
Хәзерге заман хикәя фигуралары сөйләмдә дөрес итеп кулланыла беләм	

Иң югары балл - “5” балл

Игътибарыгыз өчен
рәхмәт!

